

BULLETIN

Vereniging van Nederlandse *Kunsthistorici*

VIJFTIENDE JAARGANG 2004/1

Nationaal Kunsthistorisch Congres De rol van kunsthistorici in de kunstmedia

Graag nodigt de Vereniging van Nederlandse Kunsthistorici u uit voor haar Nationaal Kunsthistorisch Congres op zaterdag 13 november 2004 in het AKN-gebouw, 's-Gravelandseweg 80, Hilversum. Voorafgaand aan het congres vindt de Algemene Ledenvergadering plaats; agenda en jaarstukken ontvangt u bij binnenkomst.

Kunst bereikt het grote publiek voornamelijk via kranten, tijdschriften, televisie- en radioprogramma's, zoals *Beeldenstorm*, *Kunststof*, *Nieuw in Nederland*, *Museumgasten*, *Weeldekwardier*, *TV3*, *Ram*, *Opium* en *Kunststof*. Een uitzending van *Beeldenstorm* bijvoorbeeld wordt door gemiddeld 250 duizend mensen bekeken en de bijbehorende website minstens 520 duizend keer per jaar bezocht. Een radioprogramma als *Kunststof* heeft 95 duizend luisteraars per uitzending. Musea hebben de media nodig om bezoekers te trekken. Wetenschappers gebruiken de media voor informatie over hun onderzoeken en ontdekkingen.

Hoe wordt er met die overdracht van kunst in de media omgegaan? Wat houdt die vertaalslag naar het grote publiek in? In hoeverre lijdt kunst hieronder? Wat is de rol en de toekomst van kunsthistorici in de media?

Tijdens het Nationaal Kunsthistorisch Congres zullen deze en andere vragen aan de orde komen. Sprekers zijn: Hans Beerekamp, redacteur *NRC Handelsblad* televisiekritiek 'Het Beeld' Wim Weijland, kunsthistoricus en hoofd van de afdeling kunst AVRO Nederland 1, Sandra Parry, kunsthistorica en regisseur NPS, en Hans den Hartog Jager, schrijver en kunstcriticus voor *NRC Handelsblad* en diverse kunsttijdschriften. De dag wordt besloten met een discussie onder leiding van Henk van Veen, voorzitter VNK.

Inschrijving voor het Nationaal Kunsthistorisch Congres kan schriftelijk: VNK, Postbus 1410, 3500 BK Utrecht of via e-mail: M.deridder@let.uu.nl. De totale kosten verbonden aan deze dag (inclusief koffie/thee en lunch) bedragen A 17,50 per persoon. U dient dit bedrag bij voorkeur vóór 6 november 2004 over te maken op postgiro 569560, t.n.v. penningmeester Vereniging van Nederlandse Kunsthistorici Utrecht, onder vermelding van 'VNK-symposium 13 november 2004'. Bij aanmelding via e-mail kunt u eventueel op de dag zelf A 17,50 betalen. Sluitingsdatum voor aanmelding is vrijdag 5 november 2004.

Route per openbaar vervoer vanaf NS-station Hilversum: buslijn 139, 7, uitstappen halte Koninginneweg, vanaf hier loopt u in enkele minuten naar het AKN-gebouw, AVRO, 's-Gravelandseweg 80, 1217 EW Hilversum, telefoon: (035) 671 79 11. Er is beperkte parkeer-gelegenheid.

Het Nationaal Kunsthistorisch Congres wordt gesponsord door de AVRO.

Programma

- 12.30-13.00 uur Inschrijving en ontvangst met koffie/thee
- 13.00-14.00 uur Algemene Ledenvergadering van de Vereniging van Nederlandse Kunsthistorici (zie kader pag. 2) en lunch
- 14.00-14.20 uur Inleiding door Hans Beerekamp, redacteur *NRC Handelsblad* televisiekritiek 'Het Beeld'
- 14.20-14.40 uur Wim Weijland, kunsthistoricus en hoofd van de afdeling kunst AVRO Nederland 1
- 14.40-15.10 uur Sandra Parry, kunsthistorica en regisseur NPS
- 15.30-15.50 uur Hans den Hartog Jager, schrijver en kunstcriticus voor *NRC Handelsblad* en diverse kunsttijdschriften. Eind september verschijnt van hem het boek *Verf* waarin veertien hedendaagse Nederlandse schilders aan het woord komen over hun werk en werkwijze. Deze drie sprekers zullen zich buigen over de rol van kunsthistorici in de media. Wat zijn de vereisten van een kunsthistorisch programma voor gespecialiseerd publiek? Wat is de rol van kunsthistorici & het kunsthistorisch gedachtegoed in deze programma's? Hoe ziet de toekomst van kunsthistorici bij de kunstprogramma's eruit? Wat zijn de vereisten van een kunsthistorische publicatie in kranten en tijdschriften? Wat is de rol van kunsthistorici & het kunsthistorisch gedachtegoed bij kranten en tijdschriften? Hoe ziet de toekomst van kunsthistorici bij de gedrukte media eruit?
- 15.10-15.30 uur Theepauze
- 15.50-16.30 uur Discussie onder leiding van Henk van Veen, voorzitter VNK
Hebben de media behoefte aan en profijt bij een universitaire opleiding gericht op kunstmedia?
Is kunsthistorische kennis een voordeel of een nadeel bij programma's in de media? In hoeverre is kunsthistorische achtergrond/kennis van belang bij de programma's?
- 16.30-16.40 uur Uitreiking van de Jan van Gelderprijs en de Karel van Manderprijs (zie kader pag. 2)
- 16.40-18.00 uur Borrel

Karel van Manderprijs en Jan van Gelderprijs

Tijdens het Kunsthistorisch congres van vorig jaar is besloten de Karel van Manderprijs jaarlijks uit te reiken voor een deelgebied van de geschiedenis van de beeldende kunst en de architectuur. In een cyclus van vijf jaar komen achtereenvolgens beeldende kunst 1500-1700, 1850-heden, architectuur, beeldende kunst Middeleeuwen en 1700-1850 aan bod. De deelgebieden zijn gekoppeld aan de VNK-bibliografieën. De prijs wordt uitgereikt in het jaar volgend op de verschijning van de betreffende bibliografie, zodat de jury daarvan gebruik kan maken. Aan het einde van het Kunsthistorisch Congres van 13 november zal voor het eerst de Van Manderprijs in nieuwe vorm worden uitgereikt voor een bijzonder waardevolle publicatie op het terrein van de beeldende kunst 1550-1700. De jury onder voorzitterschap van prof. dr. H.T. van Veen heeft haar werkzaamheden bijna afgerond. Ook de jury van de Jan van Gelderprijs is onder aanvoering van mevrouw dr. J.A.H. Reynaerts reeds druk aan het werk geweest. Deze ook jaarlijks uit te reiken prijs heeft geen verandering ondergaan en wordt nog steeds toegekend voor een publicatie van een jonge kunsthistoricus tot dertig jaar. Vorig jaar werd er geen geschikte kandidaat gevonden, maar naar verwachting kan de prijs dit jaar zeker wel worden uitgereikt. Met de feestelijke uitreiking van beide prijzen wordt het congres van 13 november afgesloten.

Voor zowel de Karel van Manderprijs als de Jan van Gelderprijs wordt een trofee ontworpen door Manita Kieft (1961). Zij is afgestudeerd aan de kunstacademie 's-Hertogenbosch en de Design Academy Eindhoven en werkt zelfstandig als keramisch vormgever. Haar werk is meerdere malen beloond met internationale prijzen. Regelmatig exposeert zij in binnen- en buitenland bij galerieën en musea. Een ontwerp van haar is opgenomen in de collectie van het Stedelijk Museum Amsterdam. Haar ontwerpen worden verkocht bij galerieën voor toegepaste kunst en kunstuitlenen. Naast haar werk in oplage maakt zij ook autonoom werk waaronder wandobjecten en -installaties.

Voor meer informatie over het werk van Manita Kieft: www.kopzaak.nl

Agenda Algemene Ledenvergadering VNK

Opening

Mededelingen

Vaststelling van het verslag van de Algemene Ledenvergadering van 8 november 2003; het conceptverslag werd gepubliceerd in het Bulletin van de VNK, 2003/2, pagina 1 en 2, zie ook www.kunsthistorici.nl

Bestuurssamenstelling: aftreden van mw. drs. E. Raassen en de penningmeester drs. A. van Run en voorstel voor de benoeming van twee nieuwe leden (zie kader hieronder)

Financiën; goedkeuring kascommissie rekening 2003 en conceptbegroting 2005, benoeming nieuwe kascommissie

Bibliografie 2004

Prijzen

Rondvraag

Sluiting

Nieuwe bestuursleden

Lillian Bóza (1971) heeft in Leiden kunstgeschiedenis gestudeerd, waar zij voor een generalistische opleiding heeft gekozen met als scriptieonderwerp: de invloed van de schilder op de keuze van zijn schilderijlijst door de eeuwen heen gezien. In het kader van de schilderijlijst heeft zij tijdens haar studie in de Lakenhal stage gelopen. Na haar afstuderen is zij bij het Stedelijk Museum in Amsterdam werkzaam geweest als assistent-conservator op de afdeling Industriële Vormgeving. Hier heeft zij onder andere geassisteerd in de realisatie van de tentoonstelling over de bruggenbouwer Piet Kramer. Direct aansluitend werd zij als redacteur aangetrokken door Teleac voor een tiendelige documentaireserie over Nederlandse vormgeving van 1840 tot heden. Voor het bijbehorende boek heeft zij de beeldredactie onder haar hoede genomen. Na een lijstinventarisatieproject in Rijswijk te hebben gestart voor het Instituut Collectie Nederland, is zij in 1997 bij de AVRO aangetrokken als redacteur van het programma 'Beeldenstorm' met Henk van Os als presentator. Hier werkt zij sindsdien als fulltime redacteur aan de programma's 'Tussen Kunst en Kitsch', 'Tussen Kunst en Kitsch op reis' en 'Kunstablik' (over hedendaagse kunst). Sinds dit jaar doet zij zowel de redactie als de regie van het programma 'Nieuw in Nederland' over aankopen in Nederlandse musea.

Sarah de Clercq (1971) rondde in 1997 haar studie kunstgeschiedenis af aan de Rijksuniversiteit Groningen. Zij specialiseerde zich in de schilderkunst van de negentiende eeuw en kreeg voor haar afstudeerscriptie 'Sientje Mesdag-van Houten, leven en werken in de schaduw van H.W. Mesdag' de Stichting de Haagsche School prijs 1997. Na diverse stages bij onder andere het Fries Museum te Leeuwarden en het Haags Gemeentemuseum, begon zij in april 1997 als specialist negentiende-eeuwse schilderkunst bij het veilinghuis Glerum te Den Haag. Sinds augustus 2000 is zij werkzaam als expert Negentiende-eeuwse Europese Schilderkunst bij het veilinghuis Christie's te Amsterdam. Voorts heeft zij diverse publicaties over beeldende kunst op haar naam staan, onder andere monografie over Sientje Mesdag-van Houten en publicatie *Schilderku(n)st in Scheveningen*.

Toelichting bij de Jaarrekening 2003 VNK

De jaarrekening 2003 toont een negatief saldo van ca. A 3500,-. Dit tekort is met name toe te schrijven aan de aanzienlijk lagere inkomsten uit contributies dan de afgelopen jaren het geval was en ca. A 4000,- minder dan was begroot.

Mogelijk was de begroting op dit punt te optimistisch; het ledenbestand loopt beperkt maar gestaag terug. Daar komt bij dat ultimo 2003 ruim honderd leden hun contributie (nog) niet hadden voldaan.

Ook op andere posten zijn de inkomsten geringer geweest dan in de begroting was voorzien. Zo zijn er geen inkomsten uit sponsoring gerealiseerd – en zijn daar in 2003 ook geen bijzondere acties voor ondernomen – en zijn ook de inkomsten uit de verkoop van bibliografieën beperkt gebleven.

Voor de uitgave van het bulletin zijn inkomsten en uitgaven in deze jaarrekening redelijk in evenwicht, hetgeen mede de uitkomst is van de minder frequente verschijning van het bulletin. Verspreiding van nieuws en berichten gebeurt nu grotendeels via de inmiddels geopende website.

De kosten van het onderhoud en beheer daarvan laten zich nog niet helemaal overzien, maar het is niet ondenkbaar dat deze in verhouding met de hoge productie- en verzendkosten van het bulletin enig soelaas zullen bieden.

De kosten voor secretariaat en bestuur zijn met de begroting in evenwicht.

Voor de jaarlijks uit te brengen bibliografie zal in de toekomst gelden dat tegenover de daaraan verbonden kosten niet of nauwelijks nog inkomsten zullen staan. Bij digitale publicatie ervan in de vorm van een Cd-rom en/of op de website zijn geen noemenswaardige inkomsten meer te realiseren en moet dat misschien ook geen oogmerk meer zijn.

In 2003 werd geen Van Mander- of Van Gelder-prijs uitgereikt, hetgeen overigens alleen in financieel opzicht een meevaller mag heten; de eindafrekening zou er anders nog minder rooskleurig hebben uitgezien. Gelet op het wankel evenwicht tussen inkomsten en uitgaven, zal het bestuur (opnieuw) omzien naar mogelijkheden om activiteiten van de vereniging mede door sponsors te laten financieren. Een groter aantal activiteiten zal mogelijk ook de terugloop van het ledenbestand kunnen keren en de hieraan verbonden structurele inkomsten uit contributies veilig kunnen stellen.

De reserves zijn door het negatief saldo over 2003 enigszins gereduceerd, maar niet geringer dan zij tot voor enkele jaren waren.

Vereniging van Nederlandse Kunsthistorici

Concept-Jaarrekening 2003

	Begroting 2003			Realisatie 2003			Verschil			INKOMSTEN			Concept-begroting 2005		
INKOMSTEN															
Contributie		20.650			16.353,25			4.296,75-		Contributie		17.500			
Rente		225			355,87			130,87		Rente		350			
sponsoring		2.300			454,00			1.846,00-		sponsoring		3.500			
verkoop bibliografie		500			105,00			395,00-		verkoop bibliografie		150			
Diverse (o.a. bijdragen NKC)		1.000 +			588,06 +			411,94- +		Diverse					+
Totaal inkomsten		24.675			17.856,18			6.818,82-		Totaal inkomsten		21.500			
UITGAVEN															
Kunsthistorici										Kunsthistorici + website:					
redactie		3.500			3.047,00					redactie en beheer website		3.500			
drukkosten		7.000			2.899,48					drukkosten		3.500			
portokosten		2.000 +			3.596,70					portokosten		2.000 +			
Subtotaal kunsthistorici		12.500			9.543,18			2.956,82-		Subtotaal kunsthistorici		9.000			
Bibliografie		2.500			3.061,00			561,00		Bibliografie		3.000			
Secretariaat		4.250			4.313,49			63,49		Secretariaat		4.000			
Administratie kosten		250			-			250,00-		Administratie kosten		200			
Bestuurskosten		250			402,54			152,54		Bestuurskosten		350			
NKC/jaardag		4.000			3.699,87			300,13-		NKC/jaardag		3.000			
Kunsthistorische prijzen										Kunsthistorische prijzen					
K.v. Mander		900			-					K.v. Mander		1.000			
J. van Gelder		455			-					J. van Gelder		500			
overige kosten		50 +			- +					overige kosten		50 +			
Subtotaal prijzen		1.405			-			1.405,00-		Subtotaal prijzen		1.550			
Bijdrage SPKO										Bijdrage SPKO					
Diverse		450 +			292,70 +			157,30-		Diverse		250 +			
Totaal uitgaven		25.605			21.312,78			4.292,22-		Totaal uitgaven		21.350			
Saldo 2003		930-			3.456,60-			2.526,60-		Saldo 2001		150			
OVERZICHT RESERVES										PROGNOSE RESERVES					
		Ultimo 2002	Ultimo 2003	Verschil								Ultimo 2004			
Stand girorekening		-207,76	6.792,15	6.999,91						Stand girorekening		3.000			
Stand spaarrekening		16.188,75	5.544,62	10.644,13-						Stand spaarrekening		10.000			
Stand Kas		471,14	658,76	187,62						Stand Kas		500			
Totaal		16.452,13	12.995,53	3.456,60-						Totaal		13.500			

Met ingang van 1 oktober 2004 zal **dr. A.R. de Klerck** als universitair docent op het gebied van de vroegmoderne Kunst-geschiedenis in dienst treden van de Radboud Universiteit Nijmegen. Bram de Klerck (1965) studeerde in Nijmegen en promoveerde daar in 1997 op een proefschrift over de devotionele functie van religieuze schilderkunst in het zestiende-eeuwse Noord-Italië. Aansluitend was hij onder meer werkzaam als postdoc-onderzoeker in Leiden en, van 1999 tot 2004, als docent bij de faculteit Cultuurwetenschappen van de Open Universiteit Nederland. De Nijmeegse aanstelling zal hij combineren met een parttime docentschap op het gebied van de Oude beeldende kunst, dat hij sinds 2001 bekleedt aan de Universiteit Leiden.

Marty Bax (1956) is op 27 april 2004 aan de Vrije Universiteit Amsterdam gepromoveerd op 'Het Web der Schepping. Theosofie en kunst in Nederland van Lauweriks tot Mondriaan'. Promotor was prof. dr. Carel Blotkamp, copromotor prof. dr. Christien Brinkgreve.

Bax verdiept zich al meer dan vijftien jaar in de relatie tussen kunst en westerse esoterie rond 1900. Werkzaam als onderzoeker, redacteur en recensent voor diverse kunst-media, leverde zij bijdragen aan tentoonstellingen en publicaties over het onderwerp, zoals: *The Spiritual in Art* (Den Haag 1987), *Okkultismus und Avant-garde* (Frankfurt 1995), *Bloeiende Symbolen* (Den Bosch 1999) and *Organische Architectuur* (Amsterdam 2003). Sinds 2001 is zij secretaris van de OVN, stichting ter bevordering van wetenschappelijk Onderzoek naar de geschiedenis van de Vrijmetselarij in Nederland.

Bax toont in haar dissertatie overtuigend aan dat de theosofie een hele generatie Nederlandse kunstenaars, architecten en ontwerpers heeft beïnvloed. Dit maakt een herinterpretatie van bestaande theorieën over het werk van Mondriaan en andere toonaangevende kunstenaars noodzakelijk. Zij belicht het werk van de kunstenaars als Matthieu Lauweriks, Herman Heijenbrock, Janus de Winter en Piet Mondriaan. Ze verduidelijkt hoe theosofische concepten en symbolen het creatieve proces van deze kunstenaars hebben beïnvloed, evenals hun keuze van kleuren en vormen. Theosofische ideeën werden niet alleen uitgewisseld tussen individuele kunstenaars binnen de loges. Door middel van literatuur, lezingen, cursussen en opleidingsprogramma's aan kunstacademies werden deze ideeën naar een veel breder publiek gecommuniceerd. Zelfs kunstenaars en ontwerpers, die zelf geen aandrang voelden om lid van een loge te worden, werden zo beïnvloed door de symboliek die hun collega's fascineerde. Bax

noemt architect H.P. Berlage als zo'n 'freischweber', die onmiskenbaar werd beïnvloed door esoterische ideeën. De moderne theosofie is een filosofisch-religieus denkstelsel en behoort tot een eeuwenlange esoterische traditie. Bax plaatst de ontwikkeling van de moderne theosofie in Nederland binnen een brede cultuurhistorische context vanaf ca. 1850. Zij toont aan dat de introductie ervan in Nederland voortkomt uit democratiseringstendensen en secularisatie. Daardoor kwamen vrijdenkerij en spiritisme tot ontwikkeling, terwijl de vrijmetselarij een mogelijkheid bood tot emancipatie van bepaalde bevolkingsgroepen, waaronder joden.

Bax' dissertatie is nadrukkelijk interdisciplinair van opzet. De auteur heeft zich vooral gericht op de analyse van netwerken (prosopografisch onderzoek). Op basis daarvan heeft ze een cultureel beeld van de Theosofische Vereniging geschetst. Daaruit komen specifieke karakteristieken naar voren, onder meer een opmerkelijk hoog aantal vrouwelijke leden, nauwe banden met de koloniën in voormalig Nederlands-Indië en een opmerkelijk hoog aantal kunstenaarsleden.

Bax' conclusies hebben mogelijk verstrekkende gevolgen: ze dwingen kunsthistorici in feite tot een herinterpretatie van het werk van bekende kunstenaars en maken duidelijk dat verder onderzoek naar de invloed van esoterische stromingen (zoals theosofie en vrijmetselarij) op de moderne kunst zeer wenselijk is. Ook komt uit deze dissertatie naar voren hoezeer prosopografisch en genealogisch onderzoek een belangrijke aanvulling kunnen vormen op de meer traditionele (kunst)historische onderzoeksmethodiek.

Voor meer informatie kunt u zich wenden tot Marty Bax, e-mail: info@baxart.com

Arno Witte (1968) is 30 maart 2004 gepromoveerd op 'The Artful Hermit - Cardinal Odoardo Farnese's Religious Patronage and the Spiritual Meaning of Landscape around 1600'. Prof. dr. Bram Kempers was promotor en dr. Bert Treffers copromotor.

Witte was tussen 1998 en 2002 als promovendus verbonden aan de UvA. Sindsdien werkt hij als tijdelijk docent bij de afdelingen Algemene Cultuurwetenschappen en Kunstgeschiedenis van de UvA en als coördinator van de Master Renaissance Studies van de UU. Hij studeerde in Nijmegen, deed een semester graduate school aan de Johns Hopkins University te Baltimore en publiceerde onder andere: 'Liturgy, History and Art: Domenichino's Cappella dei Santi Fondatori', in *The Burlington Magazine*, CXLV (2003), pp.777-786.

In zijn proefschrift poogt Witte een nieuw licht te werpen op het debat rondom de betekenis en opkomst van het genre

landschap in de Italiaanse schilderkunst rond 1600. De veelal geaccepteerde notie dat het landschap in de schilderkunst een uiting is van een 'modern' wereldbeeld en verbonden met humanistisch gedachtegoed wordt hierin aan de hand van een belangrijk object, het Palazzetto Farnese te Rome en de daarvan deel uitmakende Camerino degli Eremiti, kritisch onder de loep genomen. In de literatuur is deze aanbouw aan het Palazzo Farnese beschouwd als een belangrijk moment in de ontwikkeling van de landschapschilderkunst, omdat hier een bijzondere verzameling landschappen van de Bolognese en Vlaamse school bijeen gebracht werd. Aan de hand van vergelijkingen met andere objecten, zowel schilderij als in andere disciplines, en aan de hand van archiefmateriaal over kardinaal Odoardo Farnese (1573-1626) wordt de hypothese onderzocht of het landschap ook een religieuze betekenis kon dragen. Belangrijk daarbij is de vraag naar de relatie tussen achtergrond en staffage: zijn die twee compositionele elementen ook in de betekenisgeving met elkaar verbonden? Conclusie van het onderzoek is, dat er een duidelijke strategie gevolgd werd door de katholieke kerk, die gedragen werd door de kardinalen, waarin schilderkunst en natuur beide functioneerden als een middel tot spirituele verheffing door middel van gebed en contemplatie; in de patronage van Odoardo Farnese en de decoratie en de functie van Palazzetto Farnese en Camerino degli Eremiti komt dat bijzonder duidelijk tot uiting. Daarbij sloten profane en religieuze iconografie elkaar niet uit, maar functioneerden in elkaars verlengde.

Korine Hazelzet (1949), zelfstandig werkzaam als docent en onderzoeker, is 18 maart 2004 gepromoveerd op 'Verkeerde Werelden. Exempla contraria in de Nederlandse beeldende kunst'. Promotor was prof. dr. I.M. Veldman.

In de Nederlandse profane kunst van de late Middeleeuwen tot in de zeventiende eeuw is verkeerd gedrag opvallend veel vaker uitgebeeld dan deugdzaam gedrag. Geliefd waren onderwerpen als feestende en vechtende boeren, bordelen en herbergen, bazige vrouwen en pantoffelhelden, ongelijke liefdesparen, minzieke ouderen, brassende rijkeluijszootjes en bedelaars, drinkebroers, kansspelers, kwakzalvers en de bekende huishoudens van Jan Steen. Deze voorkeur voor negatieve voorbeelden is in de kunsthistorische literatuur wel opgemerkt, maar nog niet verklaard. Hazelzet toont aan dat het gebruik van *exempla contraria* samenhangt met de negatieve zelfdefiniëring van de burgerij. In de late Middeleeuwen uitte de opkomende burgerij zich in symbolische omkeringen om zich te profileren en haar normen en waarden uit te dragen. Dat kreeg vorm in de omgekeerde wereld van (vastenavond)kluchten en de moraalsatirische narrenliteratuur die tussen

ongeveer 1470 en 1520 hun grootste bloei beleefden. Hieruit stamt de didactische methode om de juiste moraal aan te leren door het tegendeel ironisch aan te prijzen. In de vermakelijke, maar ook riskante beleringstechniek via *exempla contraria* moet de verklaring worden gezocht voor het veelvuldig voorkomen van negatief gedrag in de Nederlandse genreschilderkunst en -grafiek. In de schilderkunst verdween het principe in de tweede helft van de zeventiende eeuw, maar in populaire grafiek zijn er tot in de negentiende eeuw sporen van te vinden. Hazelzet's studie beoogt inzicht te geven in de mogelijkheden en moeilijkheden die kunstenaars hadden om beelden met die functie te maken en de oorzaken aan te geven van de misverstanden die ze gemakkelijk teweegbrengen. Want in de beeldende kunst en vooral de 'stomme' schilderkunst leveren *exempla contraria* communicatieproblemen op, waarbij de ironische aanprijzing van verkeerd gedrag de verraderlijkste valkuil is bij de interpretatie van beeldmateriaal in dit moraalsatirische genre. Eind 2004 zal een handelsuitgave van het proefschrift verschijnen.

Voor meer informatie: khazelzet@planet.nl

Art Nouveau: The Bing Empire

Het Van Gogh Museum en de OSK zijn overeengekomen voortaan om het jaar gezamenlijk een grootschalig internationaal symposium te organiseren, waarvan het eerste is geagendeerd voor 13-14 januari, getiteld: 'Art Nouveau: The Bing Empire'. Een en ander vindt plaats in samenhang met de gelijknamige tentoonstelling die van 26 november t/m 27 februari te zien is in het Van Gogh Museum. De registratie van aanmeldingen is ondergebracht bij D'Arts, Herengracht 59, 1015 BC Amsterdam, telefoon: (020) 624 33 33. Men kan zich daar opgeven voor deelname via info@bureau-darts.nl, ofwel schriftelijk aan het hierboven vermelde adres, o.v.v. 'Bing-Symposium'. Aangezien voor promovendi die zijn aangesloten bij de OSK een speciale regeling is getroffen wat betreft de kosten voor deelname aan het symposium en tentoonstellingscatalogi die zijn gereserveerd, wordt de belangstellenden onder deze groep verzocht bij aanmelding hun betrokkenheid bij de OSK door te geven.

Studiezaal bibliotheek en rijksprentenkabinet

Sedert 1 april was de studiezaal van de bibliotheek en het rijksprentenkabinet van het Rijksmuseum gesloten vanwege de verhuizing.

Op 1 september is de studiezaal heropend op een nieuw adres: Frans van Mierisstraat 92 te Amsterdam. De studiezaal is zeer ruim opgezet met twee keer zoveel studieplaatsen als voorheen. Er zijn afzonderlijke zones voor het raadplegen van literatuur en voor het bestuderen van kunstwerken.

De bibliotheekcatalogus is toegankelijk op de eigen website van de bibliotheek, waarop ook de maandelijkse aanwinstenlijsten worden gepubliceerd. Handig bij de voorbereiding van uw bezoek aan de bibliotheek. De webcatalogus <http://library.rijksmuseum.nl> bevat vrijwel alle publicaties in de collectie met uitzondering van de veilingcatalogi voor 1989. De omvang oktober 2004: 140.000 monografieën, 3.100 tijdschriften en 20.000 veilingcatalogi. Bovendien zijn alle artikelen uit het Bulletin van het Rijksmuseum ontsloten.

De renovatie van het Rijksmuseum zal duren tot 2008. Naar verwachting blijft de studiezaal vijf jaar lang op de huidige locatie gevestigd. Alle collecties van de bibliotheek en het rijksprentenkabinet zijn in dit gebouw gevestigd. Gezien de efficiënte indeling duurt het in de regel niet lang voordat opgevraagde boeken, tijdschriften, veilingcatalogi, prenten, tekeningen, foto's in de studiezaal arriveren. Kopieerfaciliteiten (kleur) en internettoegang wordt gerealiseerd, evenals de toegang tot een groot aantal elektronische informatiebronnen.

Studiezaal Bibliotheek en Rijksprentenkabinet, Rijksmuseum Amsterdam, Frans van Mierisstraat 92, 1071 RZ Amsterdam, telefoon: 020 674 72 67, e-mailcoördinator studiezaal: Marja Stijkel, m.stijkel@rijksmuseum.nl

Open van dinsdag t/m zaterdag van 10.00 tot 17.00 uur, (beperkte dienstverlening tussen 13.00 en 14.00 uur), identificatie verplicht (paspoort, rijbewijs). E-mailadressen en telefoon- en faxnummers zijn ongewijzigd.

Culturele betweters gezocht

Doe je onderzoek (afstuderen, promoveren of anderszins) naar een kunst- of cultuurhistorisch onderwerp en kun je daarover goed vertellen? Meld je dan aan als freelance spreker bij De kleine Johannes - instituut voor kunst- & cultuuronderwijs in Groningen. De kleine Johannes organiseert cursussen, lezingen, studiedagen en excursies en wil daarbij graag gebruik maken van jouw kennis en vertelkunst.

Stuur een brief met je persoonlijke gegevens en je specialisatie naar:

De kleine Johannes - instituut voor kunst- & cultuuronderwijs, Postbus 6010, 9702 HA Groningen.

We nemen je dan op in onze database.

Dia's van kunst en antiek

Ter overname aangeboden: dia's van kunst en antiek. Voorheen gebruikt als lesmateriaal: diverse sets dia's rond thema's als beeldende kunst 19de eeuw, oriëntalisme, impressionisme, symbolisme, Haagse school, meubelen interieurstijlen rond 1900, Art Nouveau en Art Deco (totaal ca. 1200 stuks, grijze opbergdozen).

Tevens complete cursus Antiek (ca. 750 dia's met beschrijving; digitale tekst van studentensyllabus in Word; twee zwarte opbergdozen met handvat).

Ideaal voor een kunsthistoricus of (startend) docent kunstgeschiedenis. Dia's goede staat, overname tegen vergoeding materiaalkosten (A 250,-).

Inlichtingen bij Andrea Kroon, telefoon: (070) 360 31 29, e-mail: andrea@kroonwagtberghansen.nl

E-mailadres

Het bestuur van de VNK stelt het zeer op prijs als alle leden hun e-mailadres doorgeven.

U kunt dat doen door te mailen naar de ledenadministratie:

M.deridder@let.uu.nl, o.v.v. VNK

www.kunsthistorici.nl

Ook ú kunt berichten voor de website doorgeven.

Zijn er voor VNK-leden relevante congressen, symposia, call for papers?

Wat is er actueel? Bijdragen voor suggesties, vraag & aanbod? Personalialia?

Mail het naar:

info@kunsthistorici.nl

COLOFON

Kunsthistorici wordt uitgegeven door en onder verantwoordelijkheid van de Vereniging van Nederlandse Kunsthistorici (VNK).

Bestuur

Prof. dr. H.Th. van Veen, voorzitter
Mevrouw drs. F.R.E. Kuyvenhoven, secretaris
Drs. A.J. van Run, penningmeester
Mevrouw drs. J.T.N. Bartelink
Mevrouw drs. E.J.C. Raassen-Kruimel
Mevrouw dr. J.A.H. Reynaerts
Drs. P.J. Schoon

Postadres secretaris

Instituut Collectie Nederland
Postbus 76709
1070 KA Amsterdam
E-mail: fransje.kuyvenhoven@icn.nl

Secretariaat & ledenadministratie

Mevrouw M.L. de Ridder
Postbus 1410
3500 BK Utrecht
Telefoon: 030-253 64 37 (uitsluitend op dinsdag en vrijdag van 10.00 tot 14.00 uur)
E-mail: M.deridder@let.uu.nl

Redactieadres

Mevrouw drs. H.H.M. Corman
Graafseweg 9
6512 BM Nijmegen
E-mail: h.corman@planet.nl

Druk

Waanders Drukkers, Zwolle

Lidmaatschap V.N.K.

Een abonnement op *Kunsthistorici* is inbegrepen bij het lidmaatschap van de VNK. De jaarlijkse contributie bedraagt € 22,00 voor leden met een betaalde baan, € 15,00 voor leden zonder betaalde baan, ongeacht in welke maand men zich opgeeft. U wordt verzocht gebruik te maken van de toegestuurde acceptgirokaart. Voor informatie kunt u zich wenden tot de ledenadministratie.

Opzegging

Lidmaatschap en abonnement worden jaarlijks stilzwijgend verlengd. Het lidmaatschap kan alleen schriftelijk bij de ledenadministratie worden opgezegd, op elk moment en met onmiddellijke ingang. *Kunsthistorici* wordt dan niet meer toegestuurd en er volgt geen restitutie van lidmaatschapsgeld. Adreswijzigingen s.v.p. doorgeven aan de ledenadministratie, e-mail: M.deridder@let.uu.nl.

Kopij

Bijdragen aan website en bulletin, zoals actualiteiten, congressen, call for papers, personalia, vraag & aanbod en suggesties kunt u mailen naar info@kunsthistorici.nl.

Website

www.kunsthistorici.nl